

Factors Related to Practice Management in Cultivation Rice Farmers in Nakhon Sawan Province

Chatchai Choonoprat¹, Patana Sukprasert², Metta Rengkounkway³ and Suwisa Pattanakraid⁴

Received	Reviewed	Revised	Accepted
08/07/2564	23/07/2564	23/07/2564	23/07/2564

Abstract

Motivation is encourages demand response. The objectives of this research were 1) to study the basic factors of rice farmers in Nakhon Sawan Province 2) to study the farmers' motivation 3) to study the farmers' perception and practice of rice cultivation 4) to study the force factors motivation was related to perception and practice of rice planting among farmers. The population was 97,914 rice farmers in Nakhon Sawan Province, with a sample size of 226 people, using Yamane method (Yamane, 1937). The stratified randomization use a structured interview form data were analyzed using descriptive statistics such as frequency, percentage, mean, standard deviation, maximum, minimum and inferential statistics were used to find Pearson's relationship.

The results of research that 1) 57.52% of farmers were male, aged 28 years, 59.73% graduating from primary school grade 1-6, average holding area 11-30 rai, 50.44% water sources used for farming were rainwater, 66.45% growing rice for occupation. Distributing products on a collective basis 65.13%, experience in rice planting on average 12.7 years. The member of group BAAC alone average 6.5 years, average rice yield 574 kg/rai, farmers' perceptions overall was perceived level (\bar{X} =1.47). Farmers' rice cultivation practices the overall level is sometimes practiced (\bar{X} =1.15) 2) The farmer's motivation overall a high level (\bar{X} =2.60) 3) All aspects of motivation factors were related to farmers' perceptions and practices of rice cultivation.

Keyword: Factors, Relate, Management, Rice farmer

¹ Kasetsart University. E-mail: .chatchai46@gmail.com

² Kasetsart University. E-mail: .chatchai46@gmail.com

³ Kasetsart University. E-mail: .chatchai46@gmail.com

⁴ Kasetsart University. E-mail: .chatchai46@gmail.com

ปัจจัยด้านแรงจูงใจที่มีความสัมพันธ์กับการรับรู้และการปฏิบัติตามการปลูกข้าว ของเกษตรกร จังหวัดนครสวรรค์

ฉัตรชัย ชุนพรัตน์⁵, พัฒนา สุขประเสริฐ⁶, เมตตา เร่งชวนขวย⁷, และสุวิสา พัฒนเกียรติ⁸

บทคัดย่อ

แรงจูงใจเป็นสิ่งที่ช่วยสนับสนุนให้มีการตอบสนองความต้องการ การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) เพื่อศึกษาปัจจัยพื้นฐานของเกษตรกรผู้ปลูกข้าว จังหวัดนครสวรรค์ 2) เพื่อศึกษาแรงจูงใจของเกษตรกร 3) เพื่อศึกษาการรับรู้และการปฏิบัติตามการปลูกข้าวของเกษตรกร 4) เพื่อศึกษาปัจจัยด้านแรงจูงใจที่มีความสัมพันธ์กับการรับรู้และการปฏิบัติตาม การปลูกข้าวของเกษตรกร ประชากรคือเกษตรกร ผู้ปลูกข้าวในจังหวัดนครสวรรค์ จำนวน 97,914 ครัวเรือน ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 226 คน ใช้วิธีการของ Yamane (Yamane, 1937) คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยใช้การสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ ใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างจัดเก็บข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสูงสุด และค่าต่ำสุด และใช้สถิติเชิงอนุมานหาค่าความสัมพันธ์แบบเพียร์สัน

ผลการวิจัยพบว่า 1) เกษตรกร ร้อยละ 57.52 เป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 28 ปี การศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 1-6 ร้อยละ 59.73 พื้นที่ถือครองเฉลี่ย 11-30 ไร่ แหล่งน้ำที่ใช้ทำการเกษตรเป็นน้ำฝนร้อยละ 50.44 ปลูกข้าวเพื่อประกอบอาชีพ ร้อยละ 66.45 จำหน่ายผลผลิตแบบเหมารวม ร้อยละ 65.13 ประสบการณ์ในการปลูกข้าวโดยเฉลี่ย 12.7 ปีเป็นสมาชิกกลุ่ม ธกส.เพียงอย่างเดียว เฉลี่ย 6.5 ปี ปริมาณผลผลิตข้าวโดยเฉลี่ย 574 กิโลกรัม/ไร่ 2) แรงจูงใจของเกษตรกรโดยรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=2.60$) 3) การรับรู้ของเกษตรกร โดยรวมอยู่ในระดับรับรู้แล้ว ($\bar{X}=1.47$) การปฏิบัติตามการปลูกข้าวของเกษตรกร โดยรวมอยู่ในระดับมีการปฏิบัติในบางครั้ง ($\bar{X}=1.15$) 4) ปัจจัยด้านแรงจูงใจในทุกด้านมีความสัมพันธ์กับการรับรู้และการปฏิบัติตามการปลูกข้าวของเกษตรกร

คำสำคัญ : แรงจูงใจ, การรับรู้, การปฏิบัติตาม, ข้าว

⁵ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. E-mail: .chatchai46@gmail.com

⁶ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. E-mail: .chatchai46@gmail.com

⁷ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. E-mail: .chatchai46@gmail.com

⁸ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. E-mail: .chatchai46@gmail.com

บทนำ

ประเทศไทยมีพื้นที่ทำการเกษตรคิดเป็น ร้อยละ 46.54 ของพื้นที่ทั้งประเทศและมีครัวเรือนเกษตรกรประมาณ 5.91 ล้านครัวเรือน ซึ่งประกอบด้วยเกษตรกรที่ผลิตเพื่อการพึ่งพาตนเอง ในเชิงพาณิชย์ และเพื่อการสร้างมูลค่าเพิ่ม โดยเกษตรกรส่วนใหญ่ยังขาดหลักประกันที่มั่นคงด้านอาชีพและรายได้ ขาดความสามารถในการชำระหนี้ รวมทั้งการขาดแคลนเกษตรกรรุ่นใหม่ที่จะเข้าสู่ภาคเกษตรอย่างจริงจัง (Office of Agricultural Economics, 2017)

สภาพภูมิประเทศ และภูมิอากาศของประเทศไทยมีความเหมาะสมต่อการเกษตรตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน โดยข้าวเป็นพืชที่มีความสัมพันธ์กับวิถีชีวิตของคนไทยมากที่สุด คนไทยบริโภคข้าวเป็นอาหารหลักและการปลูกข้าวก็สร้างรายได้มากกว่า 236,991 ล้านบาทต่อปี ประเทศไทย มีพื้นที่ปลูกข้าวประมาณ 60 ล้านไร่ มีผลผลิตประมาณ 30 ล้านตันต่อปี (Office of Agricultural Economics, 2017) ปัจจุบันความต้องการข้าวไทยในตลาดโลกยังคงมีอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากประเทศคู่ค้ามีความต้องการข้าวคุณภาพดีจากไทย โดยในปี 2556-2560 มีปริมาณและมูลค่าการส่งออกเพิ่มขึ้นร้อยละ 7.50 และร้อยละ 2.36 ตามลำดับ (Office of Agricultural Economics, 2017) แม้ว่าปัจจุบันจะอยู่ในยุคของการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมนำการผลิต (Thailand 4.0) แต่กระบวนการตัดสินใจและควบคุมดูแลก็ย่อมจะต้องใช้คนเป็นผู้กำกับและดูแล ซึ่งในยุคแห่งการเปลี่ยนแปลงนี้ “คน” มีความจำเป็นที่จะต้องได้มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องเพื่อให้รู้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงและสร้างแรงจูงใจเพื่อให้อยู่รอดได้ในสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่นำไปใช้ประโยชน์ได้จริงในการประกอบอาชีพและการดำเนินชีวิต เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติตามหรือปรับประยุกต์ใช้ ดังนั้น การพัฒนามนุษย์จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง เพราะว่ามันุษย์คือทรัพยากรที่สำคัญและสามารถที่จะสร้างสรรค์คุณค่าให้แก่ตนเอง ชุมชน และสังคมได้อย่างต่อเนื่อง ดังเช่น (Thienphut, D., 2008) ได้ระบุว่า การเปลี่ยนแปลงทรัพยากรมนุษย์โดยใช้การดึงขีดความสามารถของตนเองออกมาสร้างมูลค่าเพิ่มหรือการใช้ทุนทางปัญญา จะทำให้เกิดมิติใหม่ของการเปลี่ยนแปลง และสอดคล้องกับ (Visessak, K., 2009) ที่ระบุว่า ทุนมนุษย์คือการเพิ่มคุณค่าของคน ผ่านกระบวนการพัฒนาความรู้ ทักษะ ทักษะคิดและพฤติกรรมในการทำงาน เพื่อทำให้เกิดความสำเร็จในการทำงาน และสามารถจะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้นได้ หากได้รับการพัฒนาและรู้เท่าทันต่อสังคม เช่น การรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องและเชื่อถือได้ และสามารถนำไปปฏิบัติตามได้จริงในเรื่องการปลูกข้าว ซึ่งจะช่วยสร้างแรงจูงใจในการตอบสนองความต้องการได้อย่างมั่นใจ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยพื้นฐานของเกษตรกรผู้ปลูกข้าว จังหวัดนครสวรรค์
2. เพื่อศึกษาแรงจูงใจของเกษตรกร
3. เพื่อศึกษาการรับรู้และการปฏิบัติตามการปลูกข้าวของเกษตรกร
4. เพื่อศึกษาปัจจัยด้านแรงจูงใจที่มีความสัมพันธ์กับการรับรู้และการปฏิบัติตามการปลูกข้าวของเกษตรกร

สมมติฐานการวิจัย

1. แรงจูงใจของเกษตรกรผู้ปลูกข้าว จังหวัดนครสวรรค์ มีความสัมพันธ์กับการรับรู้ข้อมูลและรายละเอียดการปลูกข้าวจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร
2. แรงจูงใจของเกษตรกรผู้ปลูกข้าว จังหวัดนครสวรรค์ มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติตามคำแนะนำหรือข้อกำหนดการปลูกข้าว

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

1. ปัจจัยพื้นฐานของเกษตรกร

ปัจจัยพื้นฐานของเกษตรกร หมายถึง ข้อมูลทั่วไปบางประการของเกษตรกรผู้ปลูกข้าว จังหวัดนครสวรรค์ในการวิจัยนี้ศึกษา เรื่อง เพศ อายุ ระดับการศึกษา แหล่งน้ำที่ใช้ วัตถุประสงค์ในการปลูกข้าว ประสบการณ์ในการปลูกข้าว และการเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่ม ขนาดพื้นที่ถือครอง ที่สามารถจะบ่งบอกถึงภาพปรากฏของเกษตรกรได้อย่างชัดเจนในระดับหนึ่ง

2. แรงจูงใจของเกษตรกร

แรงจูงใจเป็นสิ่งที่ช่วยสนับสนุนให้มีการตอบสนองความต้องการ แรงจูงใจของเกษตรกรในการวิจัยนี้ได้บูรณาการจากทฤษฎีความต้องการของมาสโลว์ กับทฤษฎีแรงจูงใจของอัลเดอเฟอ, แมคคิลแลนด์ และเมอเรีย โดยสรุปว่าแรงจูงใจของเกษตรกรแบบบูรณาการ ได้แก่ ความต้องการมีชีวิตอยู่ ความต้องการที่จะบรรลุผล/ความสำเร็จ ความต้องการความเจริญก้าวหน้า ความต้องการผูกพัน/สัมพันธ์ภาพกับผู้อื่น ความต้องการที่จะมีอำนาจ และความต้องการที่จะเป็นตัวของตัวเอง โดยมีรายละเอียด ได้แก่ ความต้องการมีชีวิตอยู่ หมายถึง ความต้องการทางกายภาพ เช่น อาหาร และความต้องการด้านความมั่นคง / ปลอดภัย เช่น การมีอาชีพที่ดี ความต้องการที่จะบรรลุผล/ความสำเร็จ หมายถึง มีความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน มีความก้าวหน้าในการประกอบอาชีพ มีความก้าวหน้าในการใช้ชีวิตอยู่ในสังคม และมีความก้าวหน้าในการมีผลงานตามที่อยากจะทำ

ความต้องการความเจริญก้าวหน้า หมายถึง การให้ได้รับการยกย่องเชิดชู และให้ความสำคัญ และการประสบความสำเร็จในสิ่งที่ปรารถนา ความต้องการผูกพัน/สัมพันธ์ภาพกับผู้อื่น หมายถึง มีการยอมรับจากผู้อื่นที่อยู่ใกล้ชิด และมีสัมพันธ์ภาพที่ดีกับผู้อื่นที่เกี่ยวข้อง ความต้องการที่จะมีอำนาจ หมายถึง การที่ผู้อื่นให้ความสำคัญและการมีอำนาจอิทธิพลในระหว่าง การได้ทำงานกับผู้อื่น ความต้องการที่จะเป็นตัวของตัวเองหมายถึง การมีอิสระอย่างแท้จริงในการตัดสินใจ และการมีอิสระในการแสดงออกได้อย่างชัดเจน

3. การรับรู้และการปฏิบัติตามการปลูกข้าวของเกษตรกร

การรับรู้การปลูกข้าวของเกษตรกร หมายถึง การรับรู้ข้อมูลและรายละเอียดจากเจ้าหน้าที่ ส่งเสริมการเกษตร ในเรื่องการปลูกข้าว ซึ่งประกอบด้วย โครงสร้างในด้านการวางแผน (P) ด้านการปฏิบัติตามแผน (D) ด้านการกำกับพิสูจน์หรือตรวจสอบ (C) และด้านการนำสิ่งที่ได้รับรู้จากการตรวจสอบไปสร้างการพัฒนา ส่วนเนื้อหาเป็นรายละเอียดที่ได้จากคู่มือการปลูกข้าว ในเชิงวิชาการ โดยโครงสร้างทั้ง 4 ด้าน ดังกล่าวนี้ เป็นวงจรการจัดการอย่างมีคุณภาพ (PDCA) หรือที่นิยมเรียกว่า วงจรของเดมมิ่ง ซึ่งมีธรรมชาติของการดำเนินงานแบบเป็นพลวัตร ในเชิงระบบ เดมมิ่ง (Demingin Mycoted, 2004) ได้กล่าวว่า การจัดการอย่างมีคุณภาพเป็น กระบวนการที่จะต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เกิดผลผลิตและ/หรือบริการที่มีคุณภาพ โดยวงจรการจัดการอย่างมีคุณภาพ (PDCA) หรือวงจรเดมมิ่ง ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่

Plan คือ การกำหนดสาเหตุของปัญหา แล้วทำการวางแผนเพื่อการเปลี่ยนแปลง หรือทดสอบเพื่อการปรับปรุงให้ดีขึ้น

Do คือ การปฏิบัติตามแผน หรือทดลองปฏิบัติให้เป็นการนำร่องในส่วนย่อย

Check คือ การตรวจสอบเพื่อทราบว่าบรรลุผลตามแผนหรือไม่ มีสิ่งใดที่ทำให้ผิดพลาดหรือว่าได้เรียนรู้อะไรมาบ้าง

Act คือ การยอมรับที่จะมีการเปลี่ยนแปลง โดยหากบรรลุผลเป็นที่น่าพอใจให้ ทำซ้ำ วงจรเดิม แต่หากผลการปฏิบัติไม่เป็นไปตามแผนก็ทำการแก้ไข โดยใช้ความรู้จากการกระทำในวงจรที่ได้ปฏิบัติไปแล้ว

แม้ว่าวงจรเดมมิ่งจะเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องในเชิงระบบ แต่ก็สามารถจะ เริ่มต้นจากขั้นตอนใดก็ได้ ซึ่งขึ้นอยู่กับปัญหาและขั้นตอนการทำงาน เช่น อาจจะเริ่มต้นจากการตรวจสอบสภาพความต้องการ การเปรียบเทียบกับสภาพที่เป็นจริงซึ่งจะทำให้ได้ข้อสรุปว่า ควรจะต้องดำเนินการอย่างไรต่อไป ในการแก้ไขปัญหาหรือการพัฒนาเพื่อให้เกิดการ ปรับเปลี่ยนไปตามเป้าหมายที่วางไว้

การปฏิบัติตามการปลูกข้าวของเกษตรกร หมายถึง การเลียนแบบหรือทำตามต้นแบบที่กำหนด ซึ่งในการวิจัยนี้เป็นการปฏิบัติตามคำแนะนำหรือข้อกำหนดการปลูกข้าวในเชิงวิชาการ ซึ่งได้จำแนกเนื้อหาออกเป็น 4 ขั้นตอนตามที่กำหนดในวงจรเดมมิ่ง และเพื่อให้การวิเคราะห์ข้อมูลในเชิงเปรียบเทียบกับความรู้การปลูกข้าวของเกษตรกรเป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกันในเชิงระบบ จึงกำหนดประเด็นการพิจารณาหรือเนื้อหาในเชิงวิชาการให้เป็นเรื่องเดียวกันซึ่งมีทั้งหมดจำนวน 38 ข้อ

ระเบียบวิธีวิจัย

รูปแบบการวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey research) โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Construct interview schedule) จัดเก็บข้อมูล

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยคือ เกษตรกร ผู้ปลูกข้าวในจังหวัดนครสวรรค์ จำนวน 97,914 ครัวเรือน

การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง

ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 226 คน โดยใช้วิธีการของ Yamane (Yamane, 1937) โดยได้กำหนดระดับความคลาดเคลื่อนที่ร้อยละ 5

เครื่องมือและการทดสอบเครื่องมือ

ใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured interview) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเป็นเครื่องมือจัดเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 ปัจจัยพื้นฐานของเกษตรกรผู้ปลูกข้าว จังหวัดนครสวรรค์ ตอนที่ 2 แรงจูงใจของเกษตรกร ตอนที่ 3 การรับรู้และการปฏิบัติตามการปลูกข้าวของเกษตรกร

การหาความเที่ยง (Validity) โดยการตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างและความตรงเชิงเนื้อหาของแบบสัมภาษณ์ โดยอาจารย์ที่ปรึกษา 2 ท่าน และผู้เชี่ยวชาญซึ่งปฏิบัติงานโดยตรงเกี่ยวกับการปลูกข้าว 5 ท่าน ทำการตรวจสอบความถูกต้องของข้อคำถามเป็นรายข้อ และค่าสอดคล้องโดยรวม

.....
การหาความเชื่อมั่น (Reliability) โดยการทดสอบหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสัมภาษณ์กับเกษตรกรผู้ปลูกข้าว จำนวน 30 ราย (Try-out) ในพื้นที่ อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดอุทัยธานี โดยได้ค่าความเชื่อมั่น Cronbach's alpha ของแบบสัมภาษณ์เท่ากับ .925

การวัดค่าและการแปลความหมาย

การรับรู้ข้อมูลและรายละเอียดจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร มีการวัดค่าตัวแปรเป็น 3 ระดับคือ 0 (ไม่ได้รับรู้) 1 (ไม่มั่นใจว่ามีการรับรู้) และ 2 (รับรู้แล้ว) การแปลความหมายใช้การหาค่าเฉลี่ยในแต่ละประเด็นพิจารณา โดยค่าเฉลี่ย 0-0.66 หมายถึง (ไม่ได้รับรู้) 0.67-1.33 หมายถึง (ไม่มั่นใจว่ามีการรับรู้) และ 1.34-2.00 หมายถึง (รับรู้แล้ว)

การปฏิบัติตามคำแนะนำหรือข้อกำหนดการปลูกข้าวของเกษตรกร มีการวัดค่าตัวแปรเป็น 3 ระดับคือ 0 (ไม่ได้ปฏิบัติ) 1 (มีการปฏิบัติในบางครั้ง) 2 (มีการปฏิบัติทุกครั้ง) การแปลความหมายใช้การหาค่าเฉลี่ยในแต่ละประเด็นพิจารณา โดยค่าเฉลี่ย 0-0.66 หมายถึง (ไม่ได้ปฏิบัติ) 0.67-1.33 หมายถึง (มีการปฏิบัติในบางครั้ง) และ 1.34-2.00 หมายถึง (มีการปฏิบัติทุกครั้ง)

แรงจูงใจของเกษตรกร มีการวัดค่าตัวแปรเป็น 3 ระดับคือ 1 (ระดับแรงจูงใจน้อย) 2 (ระดับแรงจูงใจปานกลาง) 3 (ระดับแรงจูงใจมาก) การแปลความหมายใช้การหาค่าเฉลี่ยในแต่ละประเด็นพิจารณา โดยค่าเฉลี่ย 1.00-1.67 หมายถึง ระดับแรงจูงใจน้อย 1.68-2.33 หมายถึง ระดับแรงจูงใจปานกลาง และ 2.34-3.00 หมายถึง ระดับแรงจูงใจมาก

การวิเคราะห์ข้อมูล

ใช้สถิติเชิงพรรณนาได้แก่ ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสูงสุด และค่าต่ำสุด และใช้สถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ ค่า Pearson product moment หาค่าความสัมพันธ์ของตัวแปรที่ให้ความสนใจ

ปัจจัยพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจ	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	130	57.52
หญิง	96	42.48
อายุ (ปี)		
20-40 ปี	52	23.01
41-60 ปี	146	64.60
60 ปีขึ้นไป	28	12.39
อายุเฉลี่ย 28 ปี อายุต่ำสุด 20 ปี อายุสูงสุด 65 ปี		
ระดับการศึกษา		
ประถมศึกษาปีที่ 1-6	135	59.73
มัธยมศึกษาที่ 1-6	75	33.19
ปวช., ปวส.	15	6.64
ปริญญาตรี	1	0.44
ขนาดพื้นที่ถือครอง (ไร่)		
ต่ำกว่า 10 ไร่	40	17.70
11-30 ไร่	109	48.23
31-50 ไร่	54	23.89
51 ไร่ขึ้นไป	23	10.18
แหล่งน้ำที่ใช้		
น้ำฝน	114	50.44
แม่น้ำ/คลองธรรมชาติ	78	34.51
คลองชลประทาน	14	6.19
บ่อขุด/สระน้ำ	67	29.65
อื่น ๆ	7	3.09
วัตถุประสงค์ในการปลูกข้าว*		
เพื่อการบริโภค	87	28.62
เพื่อประโยชน์ใช้สอย	15	4.93
เพื่อประกอบอาชีพ	202	66.45
จำหน่ายผลผลิตแบบเหมารวม	198	65.13
จำหน่ายผลผลิตแบบคัดแยกเกรด	-	-
จำหน่ายสินค้าแปรรูป	-	-
จำหน่ายเมล็ดพันธุ์ข้าว	4	1.32
ประสบการณ์ในการปลูกข้าว		
ต่ำกว่า 10 ปี	84	37.17
11-30 ปี	109	48.23
31-50 ปี	33	14.60
ค่าเฉลี่ย 12.7 ปี ค่าเฉลี่ยสูงสุด 50 ปี ค่าเฉลี่ยต่ำสุด 10 ปี		

ผลการวิจัย

เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ร้อยละ 57.52 อายุ 41-60 ปี ร้อยละ 64.60 ระดับการศึกษาประถมศึกษาปีที่ 1-6 ร้อยละ 59.73 ขนาดพื้นที่ถือครอง 11-30 ไร่ ร้อยละ 48.23 แหล่งน้ำที่ใช้จากน้ำฝนร้อยละ 50.44 วัตถุประสงค์ในการปลูกข้าวเพื่อประกอบอาชีพ ร้อยละ 66.45 โดยมีการจำหน่ายผลผลิตแบบเหมารวม ร้อยละ 65.13 ประสบการณ์ในการปลูกข้าว 11-30 ปี ร้อยละ 48.23 การเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่ม/สหกรณ์ เกษตรกรไม่เป็นสมาชิกกลุ่ม/สหกรณ์ ร้อยละ 57.97 ส่วนที่เป็นสมาชิกกลุ่ม/สหกรณ์ได้เป็นสมาชิกของ ธกส.เพียงแห่งเดียว ร้อยละ 42.03 โดยเข้าร่วมเป็นสมาชิก ธกส. 5-10 ปี ร้อยละ 23.89 ปริมาณผลผลิตข้าวโดยเฉลี่ย 501-1,000 กิโลกรัม/ไร่ ร้อยละ 56.20 (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 ปัจจัยพื้นฐานของเกษตรกร

(n=226)

*เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

ตารางที่ 1 (ต่อ)

(n=226)

ปัจจัยพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจ	จำนวน	ร้อยละ
การเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่ม/สหกรณ์		
เป็น สมาชิก ธกส.	95	42.03
1-5 ปี	15	6.64
5-10 ปี	54	23.89
10 ปีขึ้นไป	26	11.50
ไม่เป็น	131	57.97
ค่าเฉลี่ย 6.58 ปี ค่าเฉลี่ยสูงสุด 10 ปี ค่าเฉลี่ยต่ำสุด 1 ปี		
ปริมาณผลผลิตข้าวโดยเฉลี่ย		
ต่ำกว่า 500 กิโลกรัม/ไร่	80	35.40
501-1,000 กิโลกรัม/ไร่	127	56.20
1,001-1,500 กิโลกรัม/ไร่	17	7.52
1,500-2,000 กิโลกรัม/ไร่	2	0.88
ค่าเฉลี่ย 574 กิโลกรัม/ไร่ ค่าต่ำสุด 500 กิโลกรัม/ไร่ ค่าสูงสุด 2,000 กิโลกรัม/ไร่		

แรงจูงใจของเกษตรกรโดยรวมอยู่ในระดับมาก (\bar{X} =2.60) โดยเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าแรงจูงใจอยู่ในระดับมาก ด้านความต้องการมีชีวิตอยู่ (\bar{X} =2.79) ด้านความต้องการที่จะเป็นตัวของตัวเอง (\bar{X} =2.70) ด้านความต้องการที่จะบรรลุผล/ความสำเร็จ (\bar{X} =2.65) ด้านความต้องการความผูกพัน/

สัมพันธ์กับผู้อื่น ($\bar{X}=2.57$) และด้านความต้องการความเจริญก้าวหน้า ($\bar{X}=2.55$) โดยมีแรงจูงใจอยู่ในระดับปานกลางเพียงด้านเดียว ได้แก่ ด้านความต้องการที่จะมีอำนาจ ($\bar{X}=2.31$) (ตารางที่ 2)

ผู้วิจัยได้นำข้อมูลแรงจูงใจของเกษตรกรจากตารางที่ 2 ไปทำการวิเคราะห์ข้อมูลภายใต้ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องพบว่า แรงจูงใจของเกษตรกรภายใต้ทฤษฎีของอัลเดอเฟอ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=2.63$) ภายใต้ทฤษฎีของเมอเรียอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=2.55$) และภายใต้ทฤษฎีของแมคคลีแลนด์ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=2.52$) ซึ่งผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังกล่าวนี้ช่วยสร้าง ความมั่นใจถึงค่าแรงจูงใจของเกษตรกรผู้ปลูกข้าว จังหวัดนครสวรรค์ว่าอยู่ในระดับมากไม่ว่าจะเลือกใช้ตัวบ่งชี้หรือประเด็นพิจารณาจากทฤษฎีใดในการวิเคราะห์ข้อมูล (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 แรงจูงใจของเกษตรกร

ประเด็นการพิจารณา	จำนวน (ร้อยละ)			ระดับของแรงจูงใจ		ความหมาย
	น้อย	ปานกลาง	มาก	ค่าเฉลี่ย (\bar{X})	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	
1. ความต้องการมีชีวิตอยู่				2.79	0.46	มาก
ความต้องการทางกายภาพ เช่น อาหาร	5 (2.21)	36 (15.93)	185 (81.86)	2.80	0.45	มาก
ความต้องการด้านความมั่นคง / ปลอดภัย เช่น การมีอาชีพที่ดี	5 (2.21)	43 (19.03)	178 (78.76)	2.77	0.47	มาก

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ประเด็นการพิจารณา	จำนวน (ร้อยละ)			ระดับของแรงจูงใจ		ความหมาย
	น้อย	ปานกลาง	มาก	ค่าเฉลี่ย (\bar{X})	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	
2. ความต้องการที่จะบรรลุผล/ความสำเร็จ				2.65	0.56	มาก
มีความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน	10 (4.42)	60 (26.55)	156 (69.03)	2.65	0.56	มาก
มีความก้าวหน้าในการประกอบอาชีพ	6 (2.65)	61 (26.99)	159 (70.35)	2.68	0.52	มาก
มีความก้าวหน้าในการใช้ชีวิตอยู่ในสังคม	11 (4.87)	65 (28.76)	150 (66.37)	2.62	0.57	มาก
มีความก้าวหน้าในการมีผลงานตามที่อยากจะทำ	10 (4.42)	64 (28.32)	152 (67.26)	2.63	0.56	มาก

3. ความต้องการความเจริญก้าวหน้า				2.55	0.58	มาก
การให้ได้รับการยกย่องเชิดชู และ ให้ความสำคัญ	16 (7.08)	86 (38.05)	124 (54.87)	2.48	0.62	มาก
การประสบกับความสำเร็จในสิ่งที่ ปรารถนา	8 (3.54)	73 (32.30)	145 (64.16)	2.61	0.55	มาก
4. ความต้องการความผูกพัน/สัมพันธ์กับผู้อื่น				2.57	0.60	มาก
มีการยอมรับจากผู้อื่นที่อยู่ ใกล้ชิด	8 (3.54)	77 (34.07)	141 (62.39)	2.59	0.56	มาก
มีสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่นที่ เกี่ยวข้อง	8 (3.54)	72 (31.86)	146 (64.60)	2.61	0.65	มาก
5. ความต้องการที่จะมีอำนาจ				2.31	0.57	ปานกลาง
การที่ผู้อื่นให้ความสำคัญ	15 (6.64)	129 (57.08)	82 (36.28)	2.30	0.58	ปานกลาง
การมีอำนาจอิทธิพลในระหว่าง การทำงานกับผู้อื่น	11 (4.87)	133 (58.85)	82 (36.28)	2.31	0.56	ปานกลาง
6. ความต้องการที่จะเป็นตัวของตัวเอง				2.70	0.48	มาก
การมีอิสระอย่างแท้จริงในการ ตัดสินใจ	3 (1.33)	62 (27.43)	161 (71.24)	2.70	0.48	มาก
การมีอิสระในการแสดงออกได้ อย่างชัดเจน	3 (1.33)	65 (28.76)	158 (69.91)	2.69	0.49	มาก
รวม				2.60	0.40	มาก

การรับรู้และการปฏิบัติตามการปลูกข้าวของเกษตรกร เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลของเกษตรกร เรื่องการรับรู้ข้อมูลและรายละเอียดเรื่องการปลูกข้าวจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร กับการปฏิบัติตามคำแนะนำหรือข้อกำหนดเรื่องการปลูกข้าวของเกษตรกร เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลในเชิงระบบภายใต้ข้อกำหนดของวงจรของเดมมิ่ง หรือวงจรการจัดการอย่างมีคุณภาพ (PDCA) ดังมีรายละเอียดคือ

ประเด็นการพิจารณา	การรับรู้ข้อมูลของเกษตรกร	การปฏิบัติตามการปลูกข้าว ของเกษตรกร
ด้านการวางแผนในเรื่องการปลูกข้าว (P)	1.64 (รับรู้แล้ว)	1.34 (มีการปฏิบัติทุกครั้ง)
1. การบ่งบอกถึงเป้าหมายและเหตุผลในการปลูกข้าว เช่น เพื่อเป็น อาชีพหรือเพื่อเก็บไว้บริโภค ได้อย่างชัดเจน	1.77 0.47 (รับรู้แล้ว)	1.61 0.58 (มีการปฏิบัติทุกครั้ง)

2. การคัดเลือกพื้นที่ที่มีความเหมาะสมต่อการปลูกข้าว	1.84 0.40 (รับรู้แล้ว)	1.71 0.51 (มีการปฏิบัติทุกครั้ง)
3. การคัดเลือกข้าวพันธุ์ ที่เหมาะสมกับเป้าหมายและพื้นที่ปลูก	1.83 0.41 (รับรู้แล้ว)	1.70 0.52 (มีการปฏิบัติทุกครั้ง)
4. การวิเคราะห์ธาตุอาหารและคุณภาพของดินก่อนการปลูกหรือก่อนการใส่ปุ๋ยข้าว	1.47 0.70 (รับรู้แล้ว)	1.11 0.69 (มีการปฏิบัติในบางครั้ง)
5. การตรวจสอบคุณภาพของน้ำที่ใช้ในแปลงปลูกข้าว	1.44 0.73 (รับรู้แล้ว)	0.93 0.79 (มีการปฏิบัติในบางครั้ง)
6. การจัดทำแผนการผลิตและแผนการตลาดหรือแผนการจัดการผลผลิต	1.46 0.72 (รับรู้แล้ว)	0.99 0.78 (มีการปฏิบัติในบางครั้ง)
ด้านการปฏิบัติตามแผนการปลูกข้าว (D)	1.52 (รับรู้แล้ว)	1.21 (มีการปฏิบัติในบางครั้ง)
7. การเตรียมพื้นที่ปลูกข้าว เช่น การวางแผนผัง การเตรียมดิน การปรับความสมบูรณ์ของดินและความเป็นกรดด่างของดิน	1.57 0.60 (รับรู้แล้ว)	1.16 0.76 (มีการปฏิบัติในบางครั้ง)
8. การคัดแยกคุณภาพของเมล็ดพันธุ์ข้าวและกำจัดสิ่งปลอมปน เช่น เมล็ดวัชพืชก่อน การปลูก	1.50 0.71 (รับรู้แล้ว)	1.36 0.74 (มีการปฏิบัติทุกครั้ง)
9. การจัดการในเรื่องเทคนิคการปลูกข้าว เช่น ระยะห่างระหว่างต้น/แถว	1.42 0.74 (รับรู้แล้ว)	1.18 0.77 (มีการปฏิบัติในบางครั้ง)

การรับรู้ของเกษตรกรโดยรวมอยู่ในระดับรับรู้แล้ว ($\bar{X}=1.47$) โดยเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า การรับรู้ข้อมูลและรายละเอียดจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรเรื่องการปลูกข้าว ล้วนอยู่ในระดับรับรู้แล้ว โดยเรียงตามลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านการวางแผนในเรื่องการปลูกข้าว ($\bar{X}=1.64$) ด้านการปฏิบัติตามแผนการปลูกข้าว ($\bar{X}=1.52$) ด้านการกำกับพิสูจน์และตรวจสอบในเรื่องการปลูกข้าว ($\bar{X}=1.36$) และด้านการนำสิ่งที่ได้รับรู้จากการตรวจสอบไปสร้างการพัฒนา ($\bar{X}=1.34$)

การปฏิบัติตามของเกษตรกรโดยรวมอยู่ในระดับมีการปฏิบัติในบางครั้ง ($\bar{X}=1.15$) โดยเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า การปฏิบัติตามคำแนะนำหรือข้อกำหนดเรื่องการปลูกข้าว อยู่ในระดับมีการปฏิบัติทุกครั้ง ด้านการวางแผนในเรื่องการปลูกข้าว ($\bar{X}=1.34$) และอยู่ในระดับมีการปฏิบัติในบางครั้ง ได้แก่ ด้านการปฏิบัติตามแผนการปลูกข้าว ($\bar{X}=1.21$) ด้านการกำกับพิสูจนและตรวจสอบในเรื่องการปลูกข้าว ($\bar{X}=1.11$) และด้านการนำสิ่งที่ได้รับรู้จากการตรวจสอบไปสร้างการพัฒนา ($\bar{X}=0.95$) (ตารางที่ 3)

ตารางที่ 3 การรับรู้และการปฏิบัติตามการปลูกข้าวของเกษตรกร

ประเด็นการพิจารณา	การรับรู้ข้อมูลและรายละเอียดจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร	การปฏิบัติตามคำแนะนำหรือข้อกำหนด
10. การจัดการในเรื่องน้ำ เช่น ช่วงเวลา ปริมาณ	1.69	1.51
	0.57 (รับรู้แล้ว)	0.64 (มีการปฏิบัติทุกครั้ง)
11. การจัดการในเรื่องการให้ปุ๋ย เช่น ชนิดของปุ๋ยสูตร ช่วงเวลา ปริมาณ	1.80	1.65
	0.43 (รับรู้แล้ว)	0.56 (มีการปฏิบัติทุกครั้ง)
12. การจัดการในเรื่องการป้องกันและกำจัดวัชพืชในพื้นที่ปลูก เช่น วิธีการช่วงเวลา	1.76	1.60
	0.51 (รับรู้แล้ว)	0.54 (มีการปฏิบัติทุกครั้ง)
13. การจัดการในเรื่องการป้องกันและกำจัดโรคของข้าว เช่น วิธีการ ช่วงเวลา	1.81	1.54
	0.45 (รับรู้แล้ว)	0.57 (มีการปฏิบัติทุกครั้ง)
14. การจัดการในเรื่องการป้องกันและกำจัดแมลงศัตรูของข้าว เช่น วิธีการช่วงเวลา	1.77	1.51
	0.48 (รับรู้แล้ว)	0.59 (มีการปฏิบัติทุกครั้ง)
15. การจัดการในเรื่องคุณภาพของผลผลิต เช่น การควบคุมจำนวน ต้น/กอ น้ำหนักของผลผลิต	1.36	1.05
	0.64 (รับรู้แล้ว)	0.70 (มีการปฏิบัติในบางครั้ง)
16. การจัดการในเรื่องการเก็บเกี่ยวผลผลิต เช่น วิธีการ และช่วงเวลาในการเก็บเกี่ยว	1.80	1.66
	0.44 (รับรู้แล้ว)	0.56 (มีการปฏิบัติทุกครั้ง)
17. การจัดการในเรื่องการคัดเกรดผลผลิตได้อย่างชัดเจนก่อนนำไปใช้ประโยชน์	1.57	1.22
	0.66 (รับรู้แล้ว)	0.73 (มีการปฏิบัติในบางครั้ง)
18. การจัดการในเรื่องการเก็บรักษาผลผลิต เช่น การควบคุมความชื้น	1.50	1.25
	0.74 (รับรู้แล้ว)	0.76 (มีการปฏิบัติในบางครั้ง)

19. การจัดการในเรื่องภาวะบรรจุและหีบห่อ โดยแสดงรายละเอียดที่จำเป็น เช่น การมีป้ายแสดงตราสินค้าและระดับคุณภาพ	1.38 0.76 (รับรู้แล้ว)	0.91 0.78 (มีการปฏิบัติในบางครั้ง)
20. การเพิ่มมูลค่าผลผลิต เช่น การคัดเกรด การแปรรูปผลผลิตจากข้าว	1.42 0.77 (รับรู้แล้ว)	0.94 0.81 (มีการปฏิบัติในบางครั้ง)
21. การจัดการของเหลือใช้จากการผลิตอย่างมีประสิทธิภาพ (Zero Waste Management)	1.29 0.74 (ไม่มั่นใจว่ามีการรับรู้)	0.87 0.71 (มีการปฏิบัติในบางครั้ง)
22. การจัดบันทึกรายละเอียดของปัจจัยเริ่มต้นที่ใช้ในการปลูกข้าว	1.19 0.72 (ไม่มั่นใจว่ามีการรับรู้)	0.83 0.79 (มีการปฏิบัติในบางครั้ง)

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ประเด็นการพิจารณา	การรับรู้ ข้อมูลและรายละเอียดจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร	การปฏิบัติตามคำแนะนำหรือข้อกำหนด
23. การจัดบันทึกรายละเอียดของวิธีการปฏิบัติในการปลูกข้าว	1.22 0.73 (ไม่มั่นใจว่ามีการรับรู้)	0.79 0.77 (มีการปฏิบัติในบางครั้ง)
24. การจัดบันทึกสิ่งที่เกิดขึ้นหรือผลผลิตจากการปลูกข้าว	1.24 0.72 (ไม่มั่นใจว่ามีการรับรู้)	0.77 0.75 (มีการปฏิบัติในบางครั้ง)
ด้านการกำกับพิสูจน์หรือตรวจสอบในเรื่องการปลูกข้าว (C)	1.36 (รับรู้แล้ว)	1.11 (มีการปฏิบัติในบางครั้ง)
25. การตรวจสอบการใช้ปัจจัยเริ่มต้นในการปลูกข้าว	1.35 0.66 (รับรู้แล้ว)	1.12 0.77 (มีการปฏิบัติในบางครั้ง)
26. การตรวจสอบวิธีการปฏิบัติในการปลูกข้าว	1.39 0.68 (รับรู้แล้ว)	1.15 0.73 (มีการปฏิบัติในบางครั้ง)
27. การตรวจสอบสิ่งที่เกิดขึ้นหรือผลผลิตจากการปลูกข้าว	1.33 0.67 (รับรู้แล้ว)	1.06 0.72 (มีการปฏิบัติในบางครั้ง)
ด้านการนำสิ่งที่ได้รับรู้จากการตรวจสอบไปสร้างการพัฒนา (A)	1.34 (รับรู้แล้ว)	0.95 (มีการปฏิบัติในบางครั้ง)
28. การนำสิ่งที่ได้รับรู้จากการจัดบันทึกและการตรวจสอบไปเปรียบเทียบกับเพื่อนบ้านก่อนการตัดสินใจ	1.24 0.72 (รับรู้แล้ว)	1.07 0.74 (มีการปฏิบัติในบางครั้ง)
29. การนำสิ่งที่ได้รับรู้จากการจัดบันทึกและการตรวจสอบไปเปรียบเทียบกับมาตรฐานก่อนการตัดสินใจ	1.43 0.77 (รับรู้แล้ว)	1.00 0.75 (มีการปฏิบัติในบางครั้ง)

30. การนำสิ่งที่ได้รับรู้จากการเปรียบเทียบไปใช้ในการปรับปรุงแก้ไขวิธีการปฏิบัติในการปลูกข้าว	1.55 0.69 (รับรู้แล้ว)	1.15 0.70 (มีการปฏิบัติในบางครั้ง)
31. การนำสิ่งที่ได้รับรู้จากการเปรียบเทียบไปใช้ในการวางแผนการปลูกข้าว	1.52 0.68 (รับรู้แล้ว)	1.19 0.69 (มีการปฏิบัติในบางครั้ง)
32. การนำสิ่งที่ได้รับรู้จากการจัดบันทึก การตรวจสอบหรือการเปรียบเทียบไปจัดทำข้อตกลงร่วมในระหว่างผู้ปลูกข้าวกับชุมชน เพื่อใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติ	1.24 0.76 (ไม่มั่นใจว่ามีการรับรู้)	0.82 0.75 (มีการปฏิบัติในบางครั้ง)
33. การนำข้อตกลงร่วมในระหว่างผู้ปลูกข้าวกับชุมชนไปใช้เป็นเกณฑ์ในการกำกับและตรวจสอบ เช่น มาตรฐานคุณภาพของข้าวในแต่ละราคา	1.26 0.77 (ไม่มั่นใจว่ามีการรับรู้)	0.81 0.75 (มีการปฏิบัติในบางครั้ง)

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ประเด็นการพิจารณา	การรับรู้ ข้อมูลและรายละเอียดจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร	การปฏิบัติตามคำแนะนำหรือข้อกำหนด
34. การรวมกลุ่มเพื่อให้เกิดความร่วมมือในเรื่องการถ่ายทอดและแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร เช่น ความรู้และเทคโนโลยีที่เหมาะสม	1.34 0.76 (รับรู้แล้ว)	0.88 0.77 (มีการปฏิบัติในบางครั้ง)
35. การรวมกลุ่มเพื่อให้เกิดความร่วมมือในเรื่องการวางแผนและการช่วยตัดสินใจ เช่นการปกป้องมาตรฐานคุณภาพผลผลิตที่เหมาะสมกับกลุ่มและชุมชน	1.35 0.77 (รับรู้แล้ว)	0.91 0.79 (มีการปฏิบัติในบางครั้ง)
36. การรวมกลุ่มเพื่อให้เกิดความร่วมมือในเรื่องการปฏิบัติในการปลูกข้าว เช่น การจัดซื้อปัจจัยการผลิตร่วมกัน เพื่อให้มีราคาถูก	1.33 0.78 (ไม่มั่นใจว่ามีการรับรู้)	0.86 0.77 (มีการปฏิบัติในบางครั้ง)
37. การรวมกลุ่มเพื่อให้เกิดความร่วมมือในเรื่องการมีความรับผิดชอบหรือมีส่วนได้เสียร่วมกัน เช่น การผลิตข้าวปลอดสารเคมี เพื่อให้ผู้บริโภคเกิดความไว้วางใจ	1.29 0.76 (ไม่มั่นใจว่ามีการรับรู้)	0.93 0.81 (มีการปฏิบัติในบางครั้ง)
38. การรวมกลุ่มเพื่อให้เกิดความร่วมมือในการประเมินผล การดำเนินงานของสมาชิกและกลุ่ม เช่น การประกวดเกษตรกรผู้นำ	1.23 0.76 (ไม่มั่นใจว่ามีการรับรู้)	0.85 0.83 (มีการปฏิบัติในบางครั้ง)
รวมเฉลี่ย	1.47 0.45 (รับรู้แล้ว)	1.15 0.40 (มีการปฏิบัติในบางครั้ง)

ปัจจัยด้านแรงจูงใจโดยรวม มีความสัมพันธ์กับการรับรู้การปลูกข้าวของเกษตรกรโดยรวม (.587**) โดยเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่ามีความสัมพันธ์เชิงบวกในทุกประเด็นพิจารณา และค่าขนาดของความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 เรียงตามลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ แรงจูงใจ

.....
 ด้านความต้องการที่จะบรรลุผล/ความสำเร็จ (.553**) ด้านความต้องการความเจริญก้าวหน้า (.509**) ด้านความต้องการความผูกพัน/สัมพันธ์ภาพกับผู้อื่น (.480**) ด้านความต้องการที่จะเป็นตัวของตัวเอง (.432**) ด้านความต้องการมีชีวิตอยู่ (.353**) และด้านความต้องการที่จะมีอำนาจ (.252**)

ปัจจัยด้านแรงจูงใจโดยรวม มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติตามการปลูกข้าวของเกษตรกร โดยรวม (.323**) โดยเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีความสัมพันธ์เชิงบวกในทุกประเด็นด้านความต้องการที่จะบรรลุผล/ความสำเร็จ (.336**) ด้านความต้องการความผูกพัน/สัมพันธ์ภาพกับผู้อื่น (.334**) ด้านความต้องการที่จะเป็นตัวของตัวเอง (.273**) ด้านความต้องการความเจริญก้าวหน้า (.236**) และด้านความต้องการมีชีวิตอยู่ (.223**) และด้านมีความสัมพันธ์ในเชิงลบด้านความต้องการที่จะมีอำนาจ (-.132*) (ตารางที่ 4)

ตารางที่ 4 ปัจจัยด้านแรงจูงใจที่มีความสัมพันธ์กับการรับรู้และการปฏิบัติตามการปลูกข้าวของเกษตรกร

ประเด็นพิจารณา	การรับรู้การปลูกข้าวของเกษตรกร	การปฏิบัติตามการปลูกข้าวของเกษตรกร
1. ความต้องการมีชีวิตอยู่	.353**	.223**
2. ความต้องการที่จะบรรลุผล/ความสำเร็จ	.553**	.336**
3. ความต้องการความเจริญก้าวหน้า	.509**	.236**
4. ความต้องการความผูกพัน/สัมพันธ์ภาพกับผู้อื่น	.480**	.334**

ตารางที่ 4 (ต่อ)

ประเด็นพิจารณา	การรับรู้การปลูกข้าวของเกษตรกร	การปฏิบัติตามการปลูกข้าวของเกษตรกร
5. ความต้องการที่จะมีอำนาจ	.252**	-.132*
6. ความต้องการที่จะเป็นตัวของตัวเอง	.432**	.273**
รวม	.587**	.323**

**P≤ 0.01, *P≤ 0.05

การอภิปรายผลการวิจัย

ปัจจัยพื้นฐานของเกษตรกร

เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ร้อยละ 57.52 อายุ 41-60 ปี ร้อยละ 64.60 ระดับการศึกษา ประถมศึกษาปีที่ 1-6 ร้อยละ 59.73 ขนาดพื้นที่ถือครอง 11-30 ไร่ ร้อยละ 48.23 แหล่งน้ำที่ใช้จากน้ำฝนร้อยละ 50.44 วัตถุประสงค์ในการปลูกข้าวเพื่อประกอบอาชีพ ร้อยละ 66.45 โดยมีการจำหน่ายผลผลิตแบบเหมารวม ร้อยละ 65.13 ประสบการณ์ในการปลูกข้าว 11-30 ปี ร้อยละ 48.23 การเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่ม/สหกรณ์ เกษตรกรไม่ เป็นสมาชิกกลุ่ม/สหกรณ์ ร้อยละ 57.97 ส่วนที่เป็นสมาชิกกลุ่ม/สหกรณ์ได้เป็นสมาชิกของ ธกส.เพียงแห่งเดียว ร้อยละ 42.03 โดยเข้าร่วมเป็นสมาชิก ธกส. 5-10 ปี ร้อยละ 23.89 ปริมาณผลผลิตข้าวโดยเฉลี่ย 501-1,000 กิโลกรัม/ไร่ ร้อยละ 56.20

จากการการวิจัยเมื่อเปรียบเทียบกับข้อมูลปัจจัยพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรไทยเป็นไป ในทางเดียวกันกับข้อมูลของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวจังหวัดนครสวรรค์ คือเกษตรกรไทยมีอายุ 35-56 ปี สำเร็จ การศึกษาระดับประถมศึกษาถึงมัธยมศึกษา มีที่ดินเฉลี่ย 25.3 ไร่ เป็นของตนเอง เข้าถึงแหล่งน้ำชลประทานน้อย ร้อยละ 26 ส่วนใหญ่ใช้น้ำฝนทำการเกษตร ต้นทุนการผลิตสูงประมาณ 800 บาท/ไร่ เนื่องจากยังต้องพึ่งปุ๋ยเคมีทำ การเกษตรอยู่ ทำการเกษตรเชิงเดี่ยว (Limlamthong, Y., 2020) การทำเกษตรของไทยส่วนใหญ่เป็นการผลิตแบบ รายย่อย คราวเรือนเกษตรกรจำนวนมากถือครองที่ดินขนาดเล็กเพื่อทำกิน เน้นปลูกพืชเชิงเดี่ยวที่ใช้ระยะเวลาในการ เพาะปลูกล้นเพื่อหารายได้ สำหรับเกษตรกรรายใหญ่ที่เน้นทำการผลิตแบบเฉพาะอย่าง เกษตรกรจำนวนมากยังคงมี ปัญหาในการผลิตด้วยข้อจำกัดด้านที่ดิน ทุน และความรู้ทางการตลาดทำให้เกษตรกรส่วนใหญ่ยังคงมีรายได้น้อย คือ เฉลี่ยต่ำกว่า 5,000 บาทต่อเดือน ซึ่งคิดเป็นเพียง 1 ใน 3 ของรายได้แรงงานที่ทำงานนอกภาคเกษตร (เฉลี่ย ประมาณ 16,000 บาทต่อเดือน) อันสะท้อนให้เห็นถึงสถานการณ์ความเหลื่อมล้ำด้านรายได้ของแรงงานไทย (Chantapong, C. and Thepkham, P., 2018) และยังคงสอดคล้องกับงานวิจัยของ (Nilarat, W., 2013) ทำการวิจัย เกษตรกรผู้ปลูกข้าวในตำบลหนองตุง อำเภอบรรพตพิสัย จังหวัดนครสวรรค์ ผลการวิจัย พบว่า (1) เกษตรกรผู้ให้ ข้อมูลส่วนมาก อายุเฉลี่ย 45.7 ปี จบการศึกษาในระดับประถมศึกษา มีจำนวนแรงงานเฉลี่ย 2 คน พื้นที่ถือครอง ของตนเองเฉลี่ย 37.8 ไร่

แรงจูงใจของเกษตรกร

แรงจูงใจของเกษตรกรโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=2.60$) โดยเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า แรงจูงใจ อยู่ในระดับมาก ด้านความต้องการมีชีวิตอยู่ ($\bar{X}=2.79$) ด้านความต้องการที่จะเป็นตัวของตัวเอง ($\bar{X}=2.70$) ด้าน ความต้องการที่จะบรรลุผล/ความสำเร็จ ($\bar{X}=2.65$) ด้านความต้องการความผูกพัน/สัมพันธ์กับผู้อื่น ($\bar{X}=2.57$) และด้านความต้องการความเจริญก้าวหน้า ($\bar{X}=2.55$) โดยมีแรงจูงใจอยู่ในระดับปานกลางเพียงด้านเดียว ได้แก่ ด้านความต้องการที่มีอำนาจ ($\bar{X}=2.31$) ดังนั้น แสดงให้เห็นว่าเกษตรกรผู้ปลูกข้าว จังหวัดนครสวรรค์ มีแรงจูงใจ ในระดับมาก ทั้งในด้านการดำเนินชีวิต การประกอบอาชีพ และการมีสัมพันธ์กับผู้อื่น นอกจากนี้ ผลการ

วิเคราะห์ข้อมูลดังกล่าวนี้ช่วยสร้างความมั่นใจถึงค่าแรงจูงใจของเกษตรกรผู้ปลูกข้าว จังหวัดนครสวรรค์ว่าอยู่ในระดับมากไม่ว่าจะเลือกใช้ตัวบ่งชี้หรือประเด็นพิจารณาจากทฤษฎีใดในการวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งสอดคล้องกับ (Bunyarit, N., 2015) ได้ศึกษาปัจจัยอิทธิพลและปัจจัยแรงจูงใจในการทำงานที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี ผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยอิทธิพลต่อการปฏิบัติงาน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.58 แรงจูงใจในการทำงาน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.56 และประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วน จังหวัดชลบุรีมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.78 ซึ่งมีความสำคัญอยู่ในระดับมาก

การรับรู้และการปฏิบัติตามของเกษตรกร

การรับรู้และการปฏิบัติตามการปลูกข้าวของเกษตรกร จากการวิเคราะห์ข้อมูลในเชิงระบบภายใต้ข้อกำหนดของวงจรของเดมมิ่ง หรือวงจรการจัดการอย่างมีคุณภาพ (PDCA) พบว่า

การรับรู้ของเกษตรกรโดยรวมอยู่ในระดับรับรู้แล้ว ($\bar{X}=1.47$) โดยเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การรับรู้ข้อมูลและรายละเอียดจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรเรื่องการปลูกข้าว ล้วนอยู่ในระดับรับรู้แล้ว ได้แก่ ด้านการวางแผนในเรื่อง การปลูกข้าว ด้านการปฏิบัติตามแผนการปลูกข้าว ด้านการกำกับพิสูจน์และตรวจสอบในเรื่อง การปลูกข้าว และด้านการนำสิ่งที่ได้รับรู้จากการตรวจสอบไปสร้างการพัฒนา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (Maneechoti, S. and Athinuwat, D., 2018) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการทำเกษตรอินทรีย์ในชุมชนเกษตรกรรายย่อยกลุ่มรักษ์เกษตรอินทรีย์พีจีเอส อำเภอชุมตาบง จังหวัดนครสวรรค์ พบว่า เกษตรกรรายย่อยสมาชิกกลุ่มรักษ์เกษตรอินทรีย์พีจีเอสได้รับความรู้เกี่ยวกับมาตรฐานเกษตรอินทรีย์และระบบรับรองจากการเข้ารับการฝึกอบรมและแนวปฏิบัติที่ดีในพื้นที่

การปฏิบัติตามของเกษตรกรโดยรวมอยู่ในระดับมีการปฏิบัติในบางครั้ง โดยเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าการปฏิบัติตามคำแนะนำหรือข้อกำหนดเรื่องการปลูกข้าว อยู่ในระดับมีการปฏิบัติทุกครั้ง ด้านการวางแผนในเรื่องการปลูกข้าว ($\bar{X}=1.34$) และอยู่ในระดับมีการปฏิบัติในบางครั้ง ได้แก่ ด้านการปฏิบัติตามแผนการปลูกข้าว ด้านการกำกับพิสูจน์และตรวจสอบในเรื่องการปลูกข้าว และด้านการนำสิ่งที่ได้รับรู้จากการตรวจสอบไปสร้างการพัฒนา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (Chatupom, P., Sukprasert, P. and Limwandee, W., 2019) พบว่า เกษตรกรมีการรับรู้มาตรฐานกาปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีโดยเฉลี่ยในระดับได้รับรู้ทั้งหมด และมีการปฏิบัติโดยเฉลี่ย ในระดับได้ปฏิบัติทุกครั้ง 5 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้ ได้แก่ แหล่งน้ำชลประทาน ช่วงเวลาการผลิต การให้ความเชื่อถือกับสื่อบุคคลและสื่อสังคม ส่วนปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติได้แก่ แหล่งน้ำชลประทาน การให้ความเชื่อถือกับสื่อกิจกรรมและสื่อบุคคลกับสภาพของดิน

ปัจจัยด้านแรงจูงใจที่มีความสัมพันธ์กับการรับรู้และการปฏิบัติตามการปลูกข้าวของเกษตรกร

ความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจที่มีความสัมพันธ์กับการรับรู้ข้อมูลและการปฏิบัติตามการปลูกข้าวของเกษตรกรมีความสัมพันธ์ ซึ่งค่าตัวเลขเชิงบวก มีแนวโน้มในการรับรู้ข้อมูลของเกษตรกรทุกด้านของแรงจูงใจ ส่วน

การปฏิบัติตามของเกษตรกรแรงจูงใจด้านความต้องการที่จะมีอำนาจ มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามต่อการปฏิบัติตามคำแนะนำหรือข้อกำหนดในเรื่องการปลูกข้าวของเกษตรกร เพราะถ้าเกษตรกรต้องการที่จะมีอำนาจ อาจจะทำให้เกษตรกรปฏิบัติตามในเรื่องการปลูกข้าวได้น้อยลง (Chomngam, W., 2018) ที่พบว่า มีการปฏิบัติตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) ระดับมาก ในข้อกำหนดด้านการพักผลผลิตการขนย้ายในแปลงปลูกและเก็บรักษา (\bar{X} = 3.46) โดยปัจจัยด้านแรงงานในครัวเรือน ปริมาณผลผลิต ต้นทุนการผลิตและรายได้ต่อพื้นที่ปลูก มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติตามมาตรฐานการเกษตรที่ดี (GAP) ในบางข้อกำหนด

ข้อเสนอแนะ

1. การวิจัยในครั้งนี้จะเห็นได้ว่าเกษตรกรผู้ปลูกข้าวมีการรับรู้การปลูกข้าวของเกษตรกรเป็นอย่างมาก จากการนำเอาหรือวงจรการจัดการอย่างมีคุณภาพ (PDCA) คือด้านการวางแผนในเรื่องการปลูกข้าว (P) ด้านการปฏิบัติตามแผนการปลูกข้าว (D) ด้านการกำกับพิสูจน์และตรวจสอบในเรื่องการปลูกข้าว (C) และด้านการนำสิ่งที่ได้เรียนรู้จากการตรวจสอบไปสร้างการพัฒนา (A) มาใช้ในการวิจัย ทำให้ได้รู้ว่าในการจัดการเรื่องการปลูกข้าวตามวงจรดังกล่าวทำให้เราได้รับรู้ว่าเกษตรกรสนใจและรับรู้การปลูกข้าวเป็นอย่างมาก เกษตรกรผู้ปลูกข้าวมีความตั้งใจดำเนินการในเรื่องการปลูกข้าวที่ถูกวิธี รู้จักการวางแผนการทำตามแผน การรู้จักตรวจสอบติดตามผลการดำเนินงาน และยังเอาไปประยุกต์ใช้ในการปลูกข้าวของเกษตรกรเองเพื่อให้ได้ผลผลิตตามความต้องการ การได้รับรู้ข้อมูลและรายละเอียดจึงเป็นแรงจูงใจและความต้องการของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวเพื่อแผนการผลิต การตลาด เพื่อให้ประสบความสำเร็จในหน้าที่และการประกอบอาชีพ

2. ความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจที่มีความสัมพันธ์กับการรับรู้ข้อมูลและการปฏิบัติตามการปลูกข้าวของเกษตรกรมีความสัมพันธ์ ซึ่งค่าตัวเลขเชิงบวก มีแนวโน้มในการรับรู้ข้อมูลของเกษตรกรทุกด้านของแรงจูงใจ ส่วนการปฏิบัติตามของเกษตรกรแรงจูงใจด้านความต้องการที่จะมีอำนาจ มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามต่อการปฏิบัติตามคำแนะนำหรือข้อกำหนดในเรื่องการปลูกข้าวของเกษตรกร ทั้งนี้เนื่องจากจุดประสงค์ของการได้รับรู้ข้อมูลและการปฏิบัติตามเป็นแรงจูงใจ ให้เกษตรกรได้มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น มีความก้าวหน้าในการประกอบอาชีพการเกษตรได้ผลผลิตเพิ่มมากขึ้น

3. เจ้าหน้าที่ภาครัฐ ควรเน้นการปฏิบัติเพื่อให้เกษตรกรผู้ปลูกข้าวได้ลงมือทำจริง จะได้ผลการดำเนินงานที่ดีกว่าการได้เรียนรู้ด้วยการรับข้อมูลและรายละเอียดจากเจ้าหน้าที่ ดังนั้นการสอนให้เกษตรกรผู้ปลูกข้าวลงมือปฏิบัติได้ตามคำแนะนำหรือข้อกำหนดจะทำให้เกษตรกรได้ผลผลิตในปริมาณเพิ่มขึ้นและสามารถลดต้นทุนการปลูกข้าวได้ด้วยเช่นกัน

4. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรได้พิจารณาถึงศูนย์กลางการเรียนรู้ทางการเกษตรประจำตำบล เพื่อให้เกษตรกรผู้ปลูกข้าว มีที่ปรึกษาและติดตามผลการประเมินงานการเรียนรู้และการปฏิบัติว่า หลังจากได้รับข้อมูลและรายละเอียดจนลงมือปฏิบัติ ได้ผลผลิตทางการเกษตรเพิ่มขึ้นสามารถลดต้นทุนการผลิตและพบปัญหาอุปสรรคที่จะสามารถแก้ไขปัญหากจากพื้นที่ของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโดยตรง

References

- Bunyarit, N. (2015). *Factors Affecting Performance of Personnel, Chonburi Provincial Administrative Organization*. Master Of Thesis: Burapha University.
- Chantapong, C and Thepkham, P. (2018) *Agricultural Innovations: A Solution to Thailand's Inequality Problem Part 2*. [Online].
<https://www.bot.or.th/Thai/ResearchAndPublications/Pages/others.aspx>. [9 May 2021]
- Chatupom, P, Sukprasert, P and Limwande, W. (2019). Factors Affecting to Practice on Standard of Good Agricultural Practice (GAP) for Rice Farmers in Nakhon Pathom Province. *King Mongkut's Agricultural Journal 2019 : 37 (2) : 381-393*.
- Chomngarm, W. (2018). Factors Related to Practice in Good Agricultural Practices (GAP) of Parsley, s Farmer in Nakhon Sawan Province. *Princess of Naradhiwas University Journal Volume 13 No. 2 May – August Page 354-371*.
- Deming in Mycoted. (2004). *Plan Do Check Act (PDCA)*. [Online].
<http://www.mycoted.com/creativity/techniques/pdca.php>. [9 May 2021]
- Limlamthong, Y. (2020). *Thai agriculture 2573*. Bangkok: Knowledge Network Institute of Thailand.
- Maneechoti, S and Athinuwat, D. (2018). Success Impacts on Organic Farming in Small Farmer Community in Nakhon Sawan Province. *Thai Journal of Science and Technology Volume 8 No.6 November – December 2019 Page 598 - 608*.
- Nakhon Sawan Province. (2021). *Context information of Nakhon Sawan Province*. [Online].
<https://www.sawadee.co.th/thai/nakhonsawan/>. [9 May 2021]
- Nilarat, W. (2013). *Management in the rice production process of farmers*: Sukhothai Thammathirat Open University.
- Office of Agricultural Economics. (2017). *Agricultural Economics Land use*. [Online].
<http://goo.gl/0qKlii>. [9 May 2021]
- Thienphut, D (2008). *Human Resources Management Challenging Missions*. Bangkok: Bookbank.
- Visessak, K. (2009). *Development of human capital in the transition to a modern or high-performance organization*. Pathum Thani: Thammasat University.
- Yamane, T. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis*. (3rd ed). New York: Harperand Row Publications.